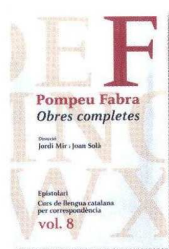

El paper fabrià de l'Ateneu

Lluís Bonada

Epistolari

POMPEU FABRA

Obres Completes. Vol. 8. IEC-Proa.
Barcelona, 2012. 936 pàgines /
40 euros

L'Epistolari Fabra ara editat, format per cartes conegudes o inèdites, constata un fet que ha estat desatès, per aparentment anecdòtic o circumstancial, tant pels historiadors de la literatura com els de la llengua, i és l'estreta vinculació del Mestre, durant la dècada dels vint, amb l'Ateneu Barcelonès –institutió de la qual va ser president– i, sobretot, amb la influent penya del doctor Borralleras. L'Ateneu era, a més, el lloc on els seus amics el podien trobar habitualment. Hi anava cada dia, i, com

tants socis, hi rebia la correspondència. Així, quan a partir del 30 deixa d'anar-hi, la gent se sorprèn de no veure-l'hi: "Divendres vaig anar a l'Ateneu per tenir el gust de saludar-vos, el resultat fou negatiu", li diu Miquel de Garganta en una carta del 15 de setembre del 1930. I, com Fabra comenta a un altre corresponsal l'abril del 1933, "fa molt de temps que no vaig a l'Ateneu Barce-

Pompeu Fabra

lonès, i això explica que no hagi rebut la vostra primera carta".

A l'exili, apareix l'enyorament de la casa, que aparella amb l'Institut d'Estudis Catalans. El 10 de gener de 1948, escriu a Gaziel: "Quants records ha desvetllat en mi la vostra lletra! Les nostres converses a l'Institut, on us vaig conèixer, i al pati de l'Ateneu en companyia sovint de Nicolau d'Olwer...".

L'estada diària de Fabra a l'Ateneu i la seva complicitat i companyonia amb els prestigiosos i influents membres de la Penya Borralleras, i altres socis de l'Ateneu –com hem vist, Gaziel o Nicolau d'Olwer– és un fet que no ha estat valorat com cal. En quin aspecte? Doncs en el del triomf de la seva tasca normativitzadora. Gràcies al prestigi, poder i influència dels seus nombrosos amics i admiradors ateneïstes, que s'estenia pels camps literaris, periodístics i culturals en general, les seves normes es van acceptar sense discussió. Així, els que van oposar-s'hi d'entrada van haver d'acabar claudicant davant del pes de l'Ateneu Barcelonès, pes que es va mantenir durant la desaparició de l'autoritat política que havia iniciat la normalització, la Mancomunitat.

Henry David Thoreau ja es va indignar al segle XIX

La desobediència civil

HENRY DAVID THOREAU

Traducció de Mercè Capdevila Pujol.
Editorial Proteus. Cànoves i Samalús,
2012. 38 pàgines / 4,49 euros

L'any 1846 Thoreau es va negar a pagar impostos a l'estat per la seva oposició a la guerra contra Mèxic i a les pràctiques esclavistes als Estats Units, raó per la qual va ser empresonat. D'aquesta experiència neix un text cabdal en el pensament cívic d'Occident. Thoreau hi defensa una idea senzilla però extremadament poderosa: l'estat no pot tenir més poder que aquell que els seus ciutadans estiguin disposats a cedir.

Respostes senzilles als grans enigmes de la humanitat

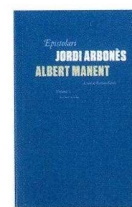
Breu història de gairebé tot

BILL BRYSON

Traducció de Joan Solé. La Magrana.
Barcelona, 2012. 560 pàgines / 25 euros

Com va anar el Big Bang? Què va fer desaparèixer els dinosaures? Quan van sorgir les primeres civilitzacions? On és el punt més llunyà de l'univers? Per què sempre ens fem preguntes sobre tot allò que ens envolta i, invariablement, acabem trobant una resposta tan senzilla que semblava impossible de ser plantejada? Totes les branques de la ciència s'apleguen i s'expliquen en aquest divertit, planer i ambiciós assaig.

La represa cultural, des de l'exili exterior i interior

Epistolari

JORDI ARBONÈS / ALBERT MANENT

Punctum. Lleida, 2011. 182 pàgines /
16 euros

Recull del centenar de cartes que Jordi Arbonès, traductor establert a l'Argentina, va intercanviar amb l'assagista i activista cultural Albert Manent. L'intercanvi s'inicia l'any 1959, en uns moments molt difícils per a la cultura catalana, i s'allarga fins al 1996. Al llarg d'aquests trenta-set anys, els dos amics, que s'havien conegut a Barcelona, als cinquanta, comparteixen inquietuds i projectes, amb l'objectiu de col·laborar en la represa cultural.